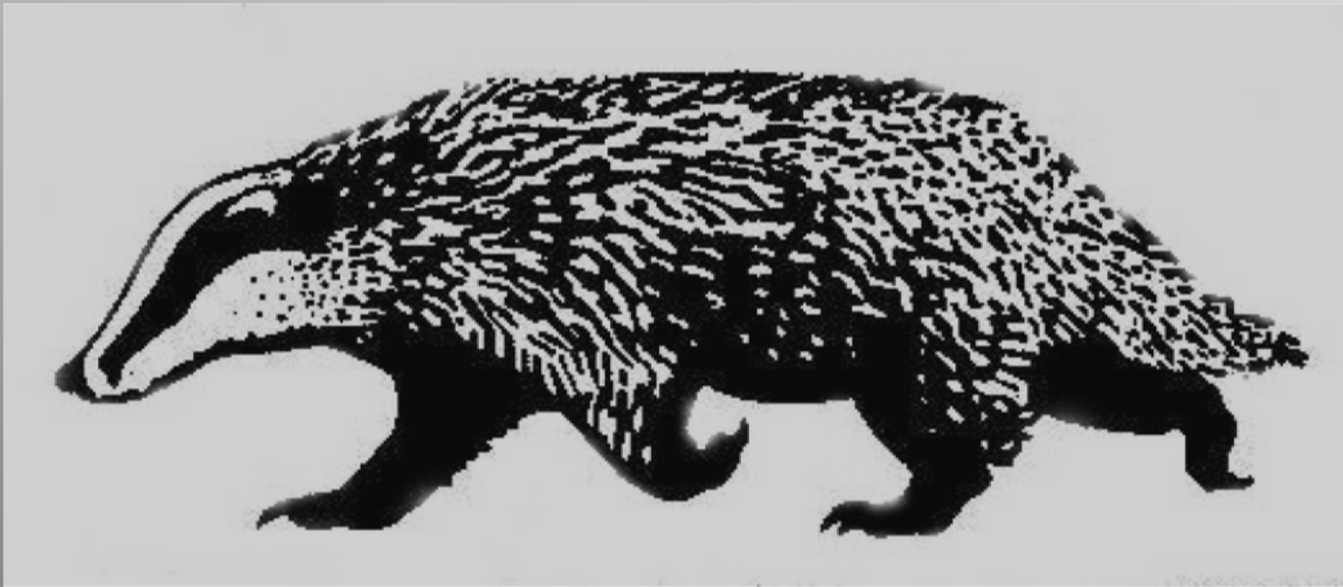

Dassen onderweg

Jaap Mulder & Nico Jonker

Provincie Noord-Holland – Rijkswaterstaat – Prorail - Grontmij – Bureau Mulder-natuurlijk

HV

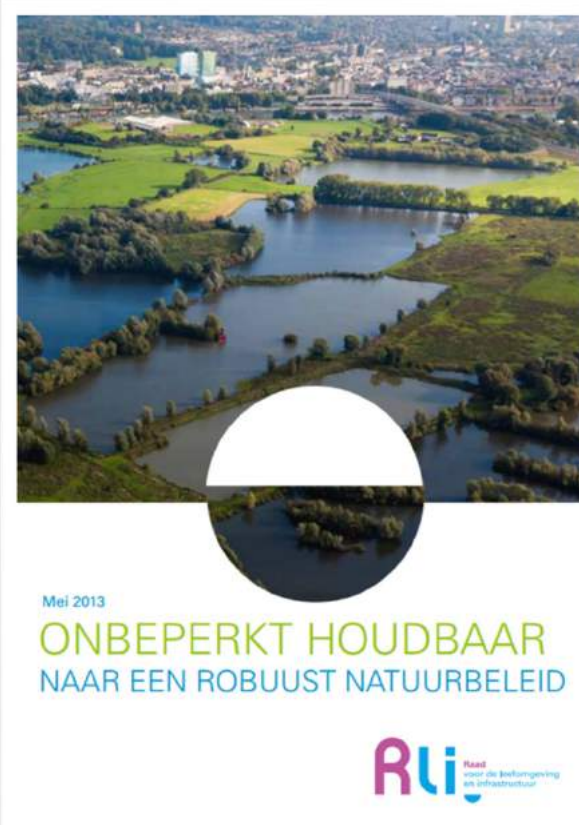
Provincie Noord-Holland – Rijkswaterstaat – Prorail - Grontmij – Bureau Mulder-natuurlijk

NRC: Dure dierenbruggen

De wildviaducten verspreiden zich als een olievlek over Nederland. Maar of herten, vlinders en hagedissen er iets mee opschieten wordt niet onderzocht.

“Helpen de ecoducten bij het in stand houden van diersoorten? Dat weten we niet.”

Verspreiding das 1980

Dirkmaat, 1997

Das NH-Utr

Sterke uitbreiding

16

Doel van het onderzoek

Bescherming van dassen tijdens
wegwerkzaamheden

Kennis verzamelen:

aantallen, ligging territoria etc
gebruik dassentunnels en ecoducten
effecten van wegwerkzaamheden

Adviezen voor aanpak werkzaamheden

En: leren t.b.v. andere projecten

Methoden:

Observeren en

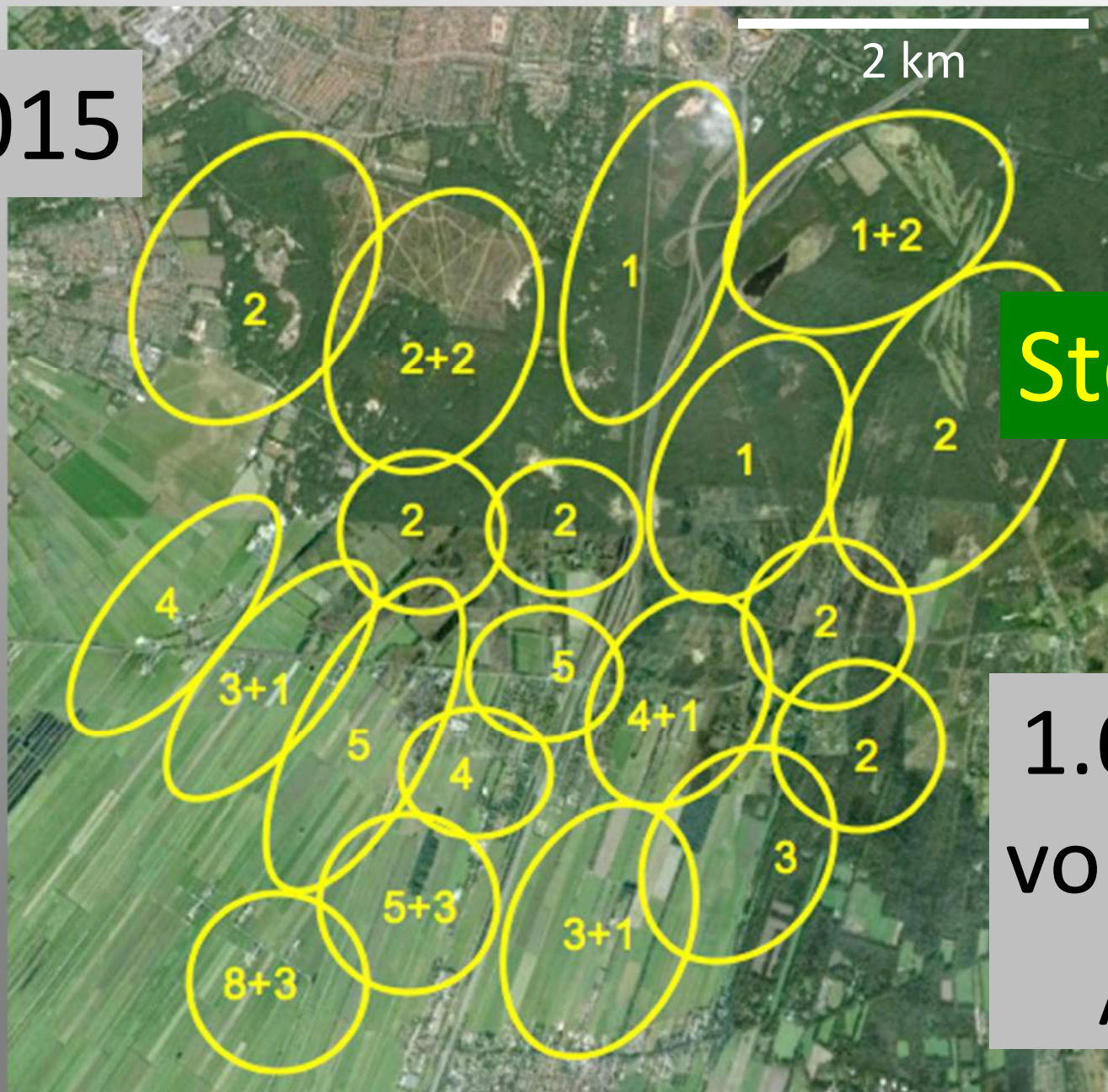
Telemetrie

Michael C

Fotovallen

2015

Sterfte

1.6 – 1.9
volw das
/ km

Telemetrie: GPS-halsband

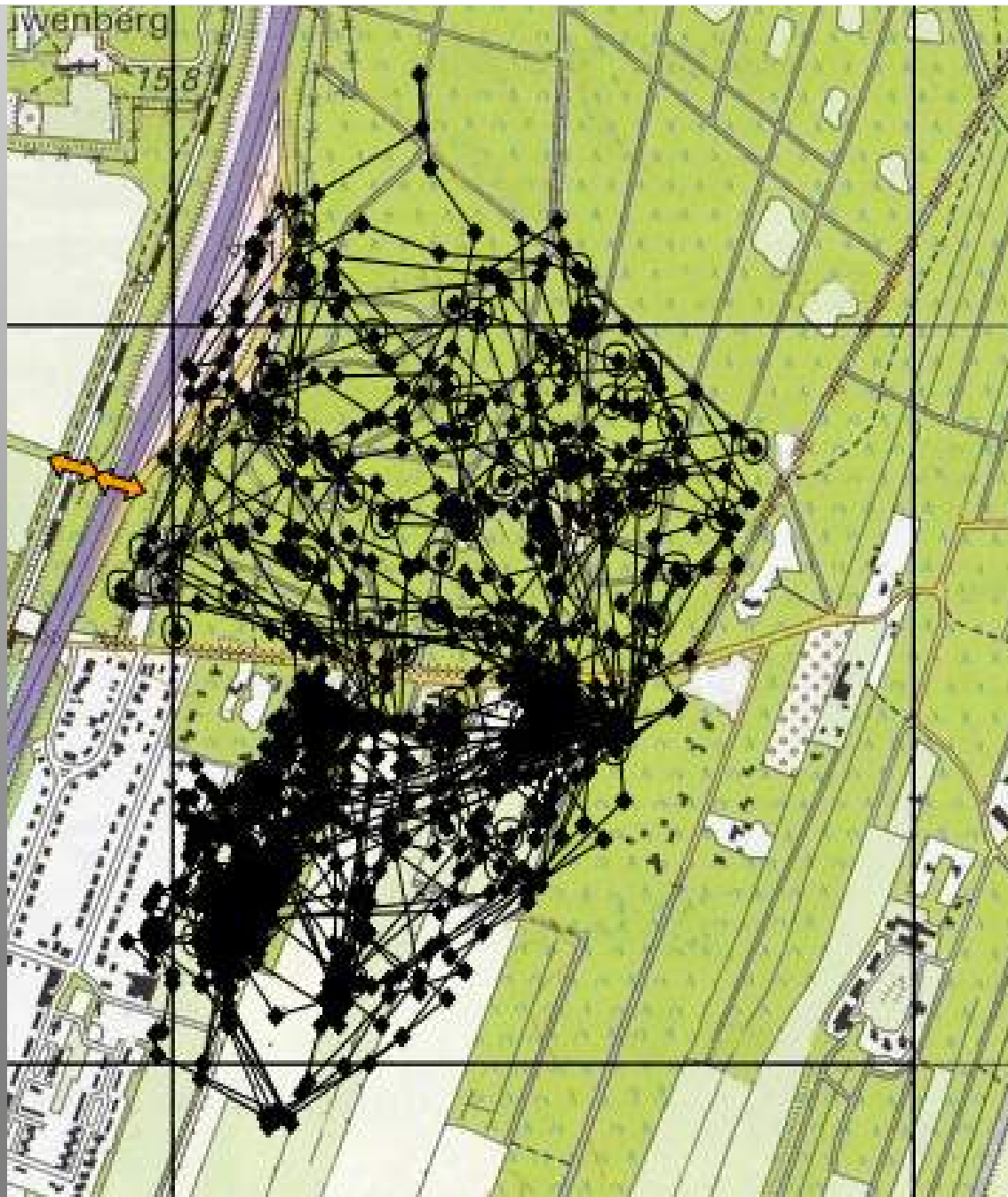

3-D gep

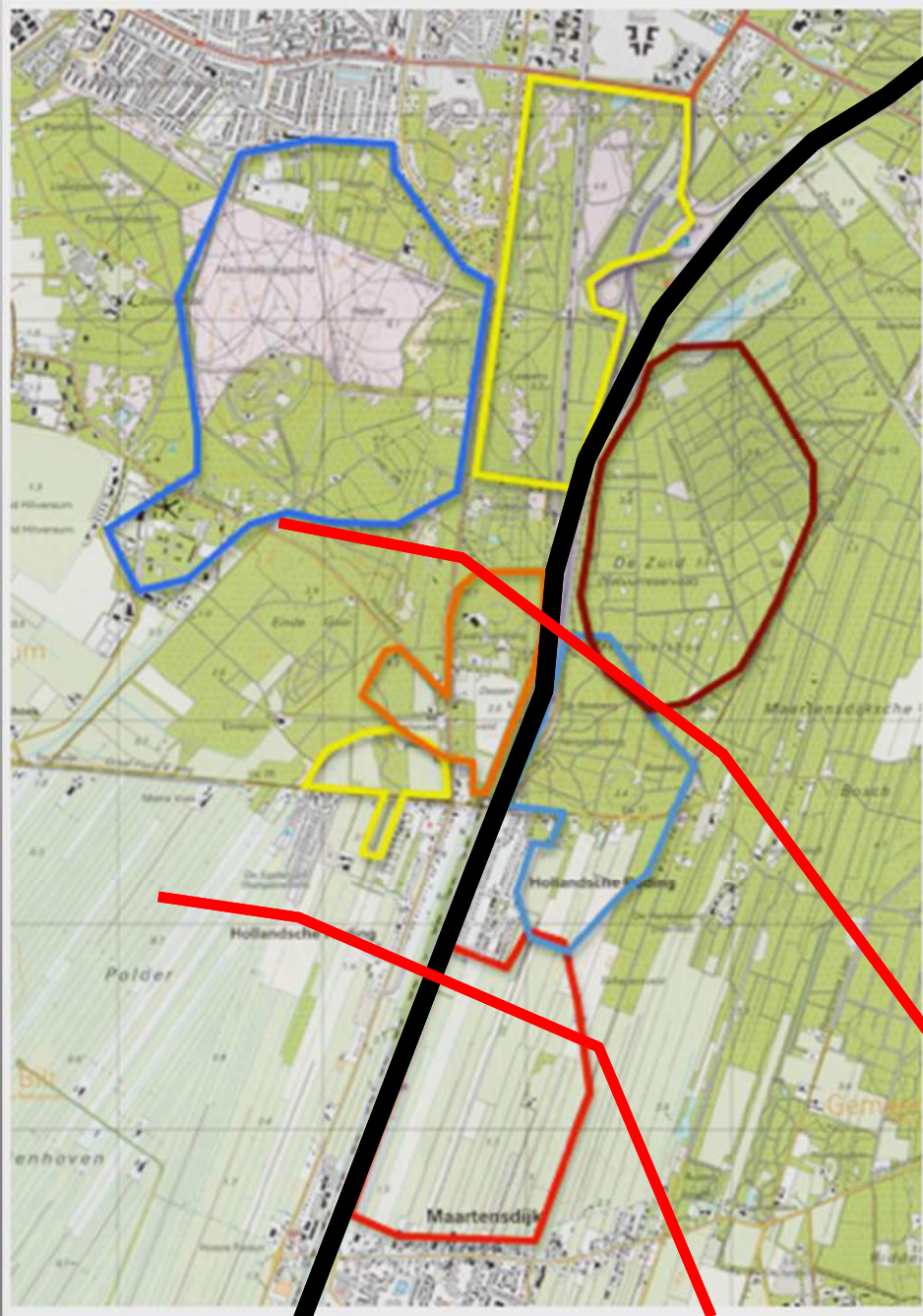
Vangen van dassen

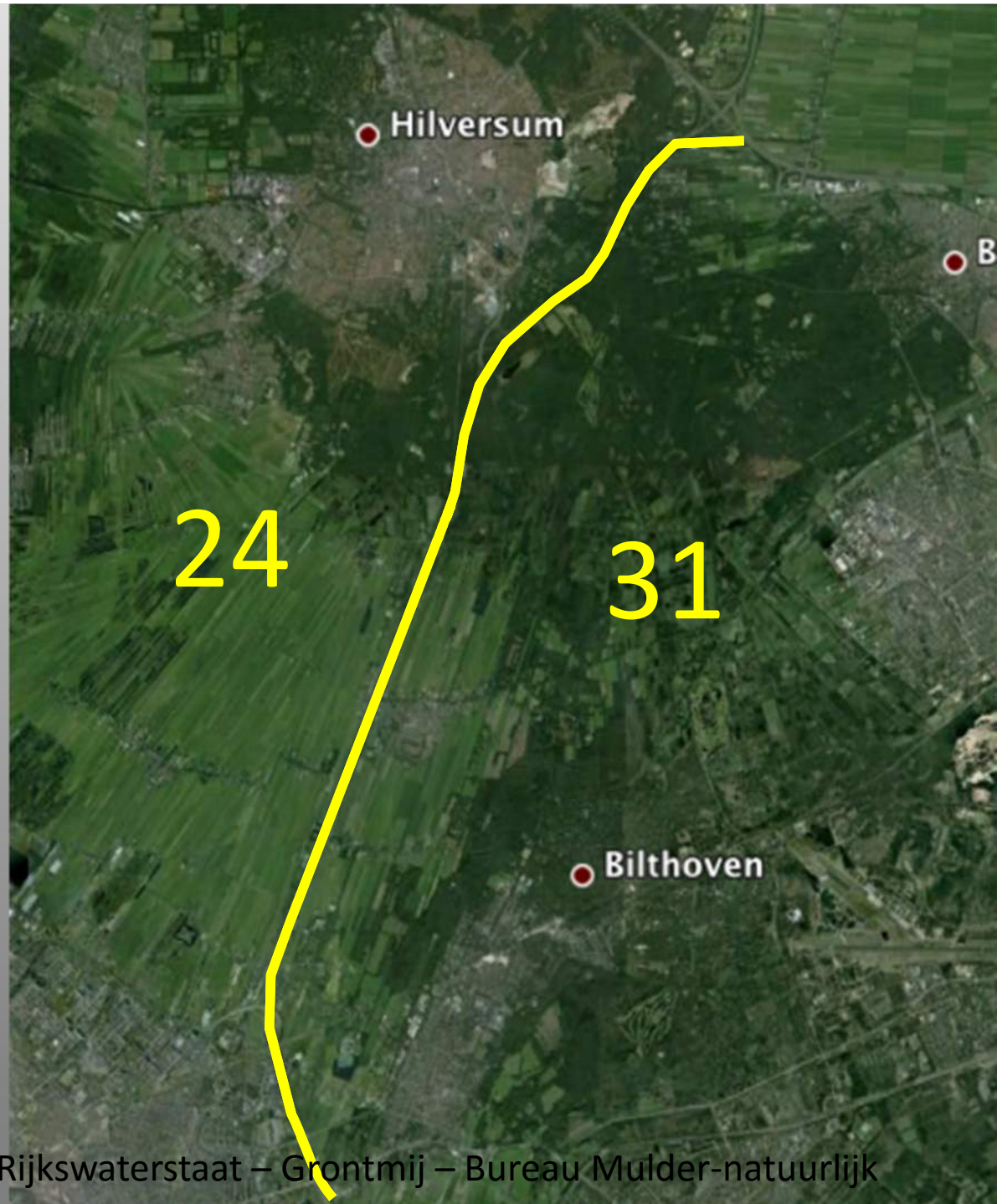
Das 'Vince'
juni 2015

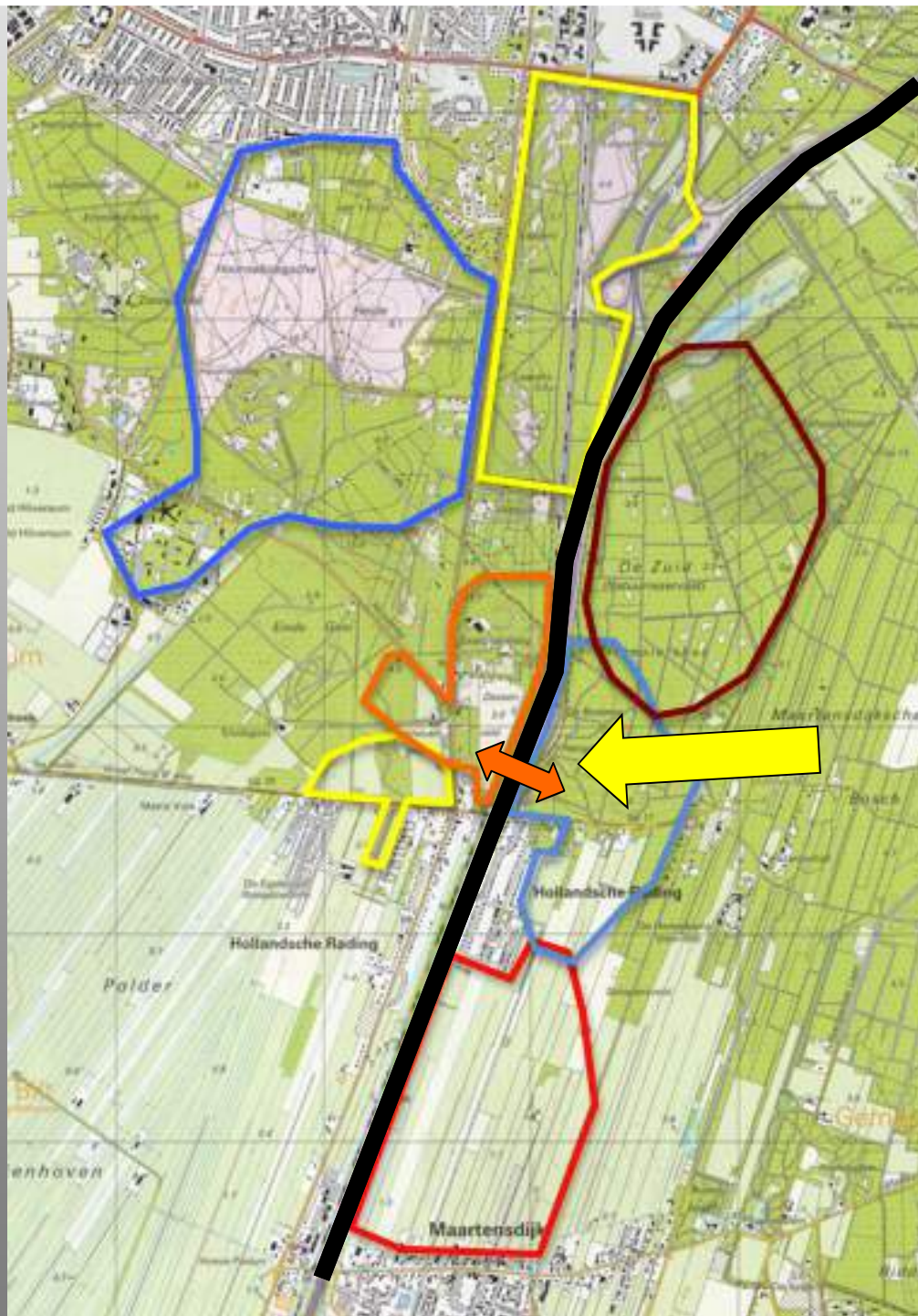
Dassenterritoria
t Z v Hilversum
(links) en t NO v
Utrecht (onder)

DNA-monsters beschikbaar !

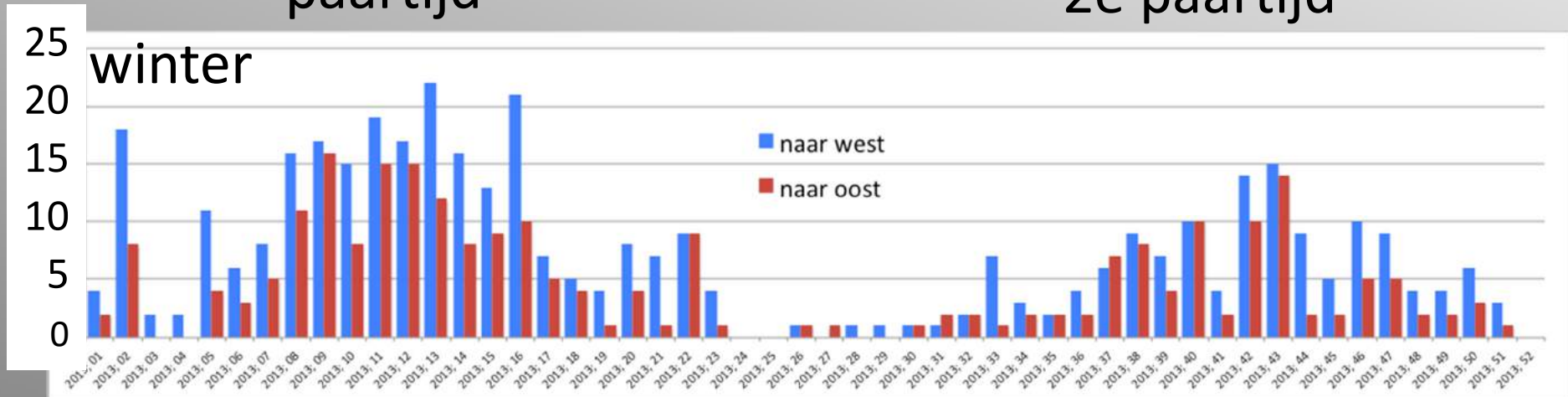
Tunnel onder A27

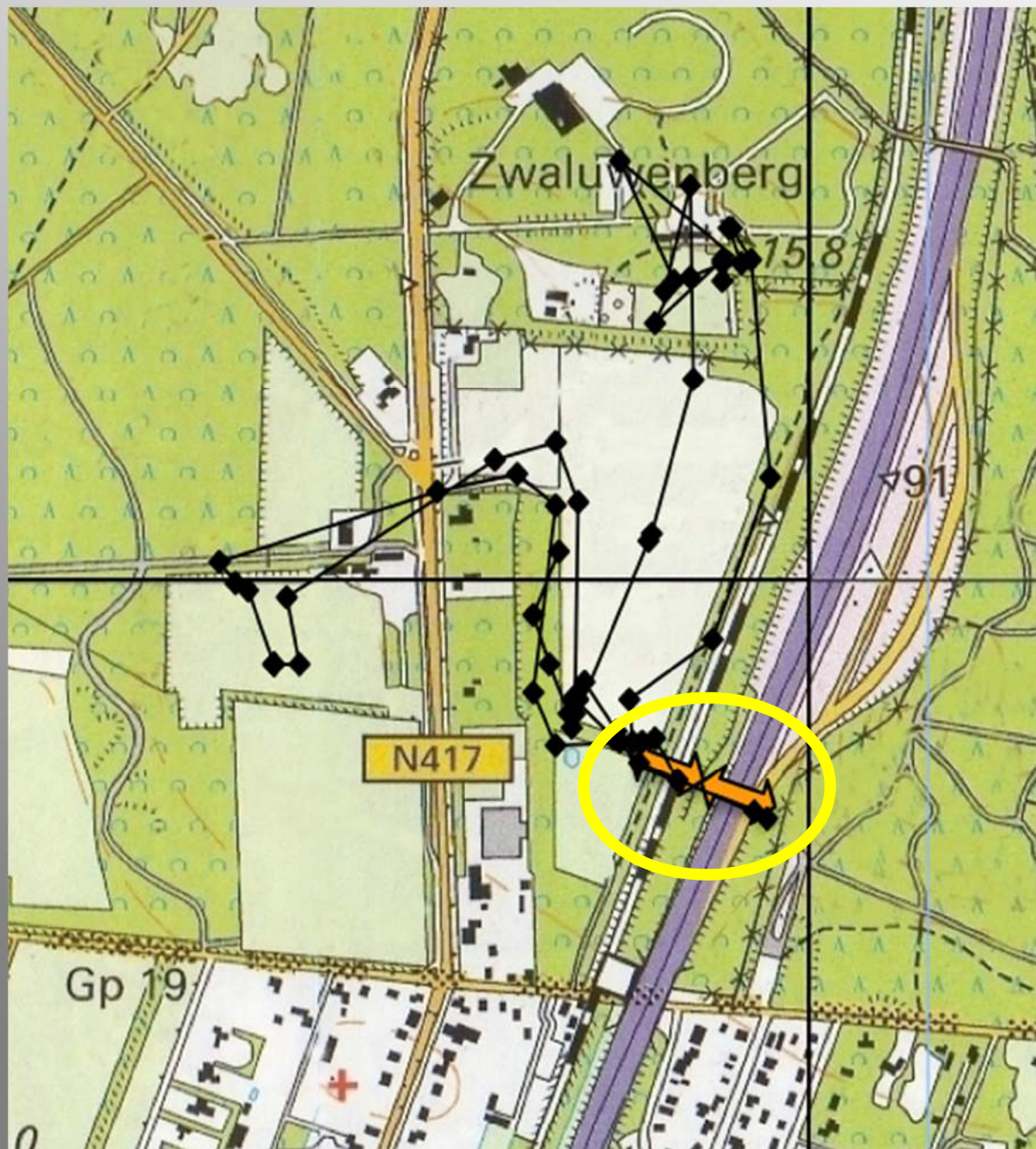
Gebruik dassentunnel op een territorium-grens

paartijd

2e paartijd

Moment van monitoren belangrijk !

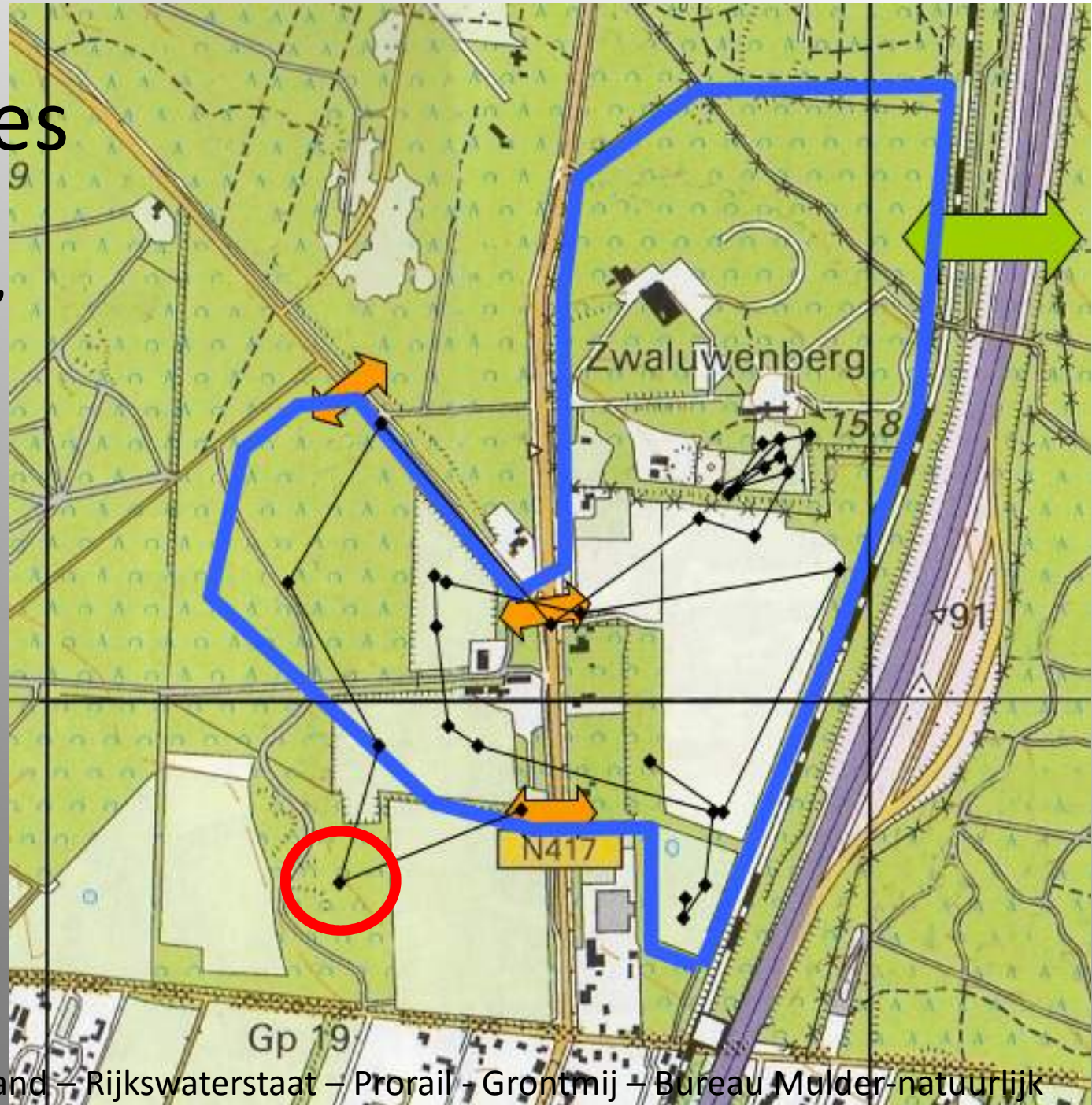
Looproute
das 'Akke',
nacht 11-12
okt 2014

Provincie Noord-Holland – Rijkswaterstaat – Prorail - Grontmij – Bureau Mulder-natuurlijk

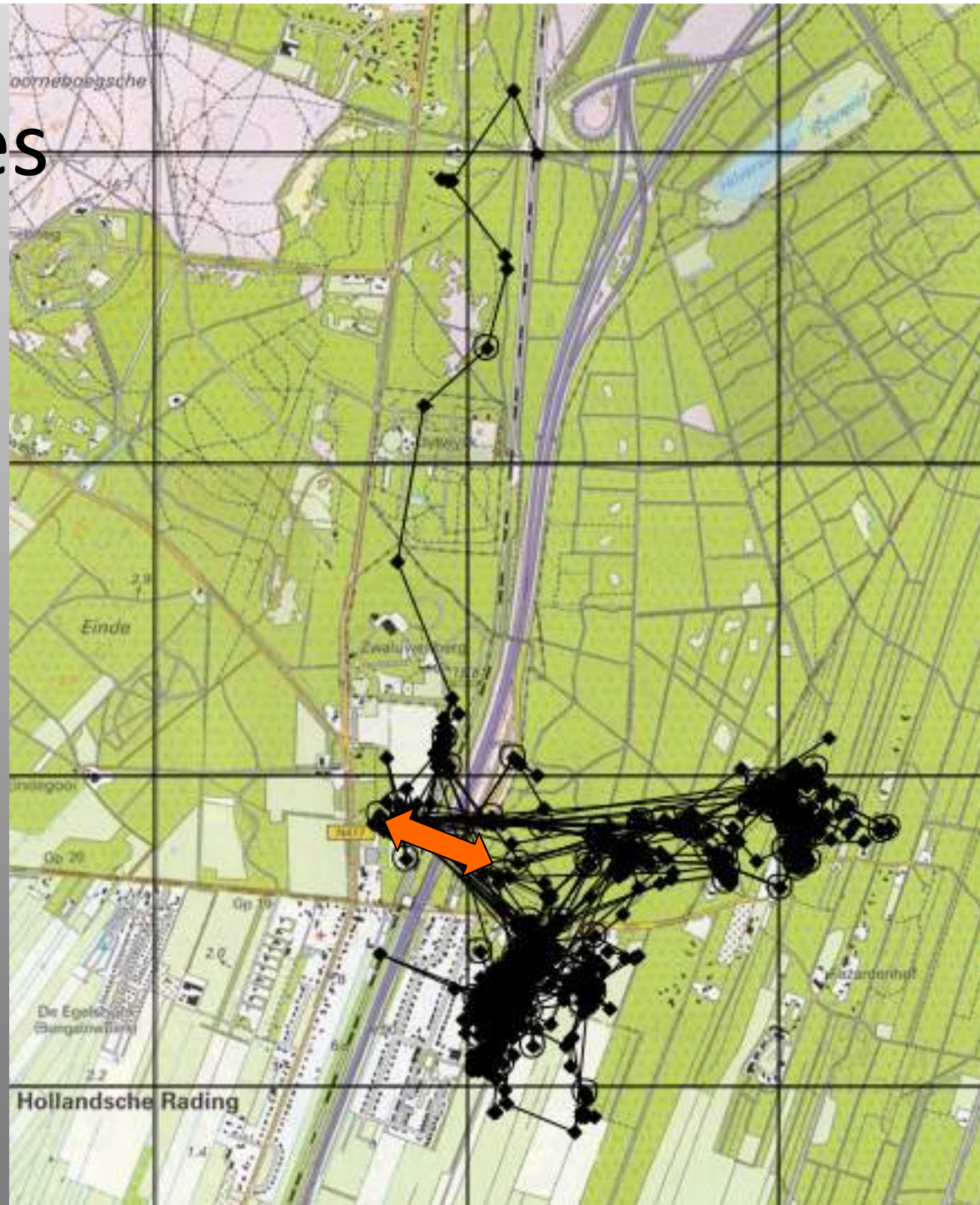
Uitstapjes

das 'Floris',
16-17 nov
2014

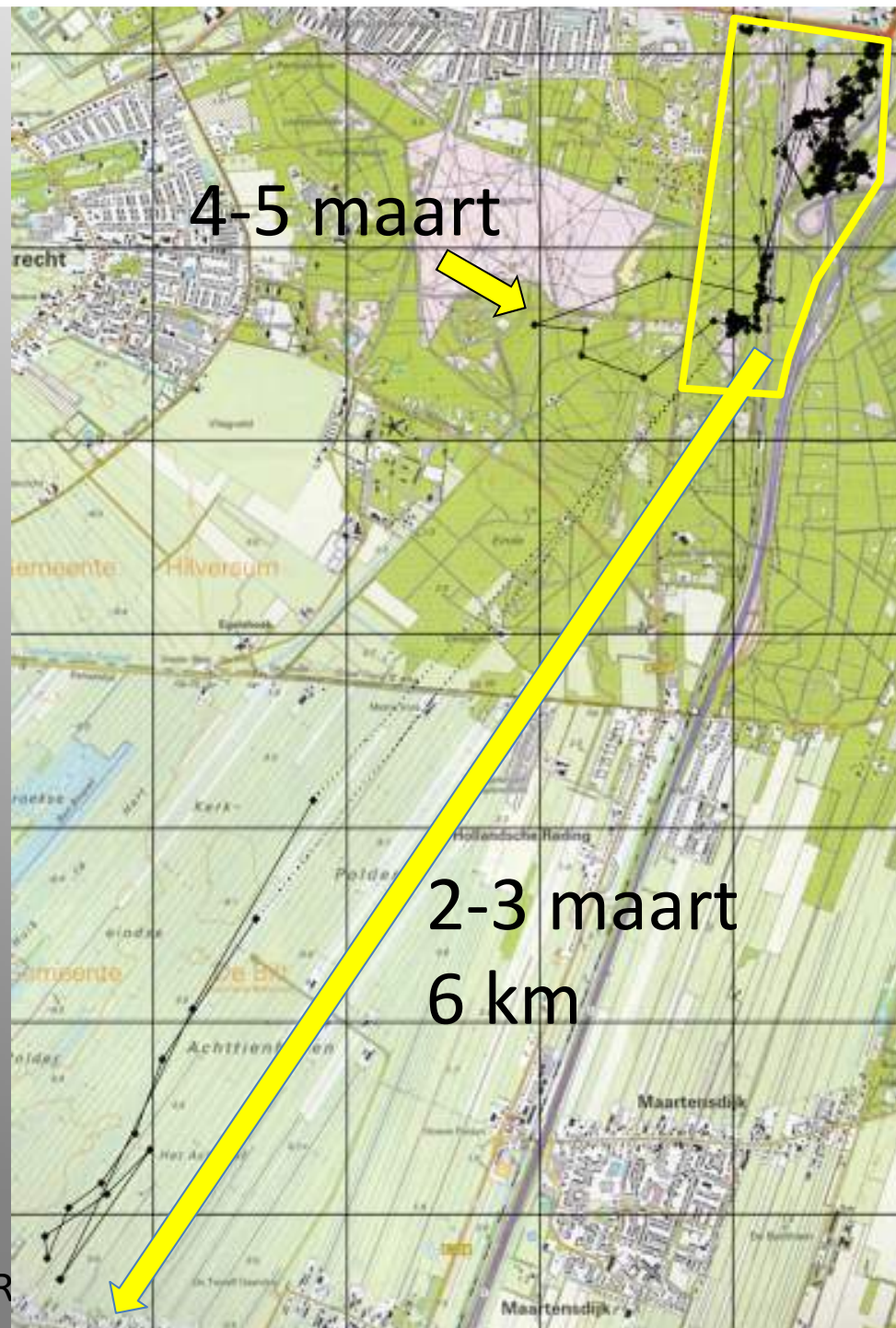
Uitstapjes

das 'Rik',
april / mei
2013

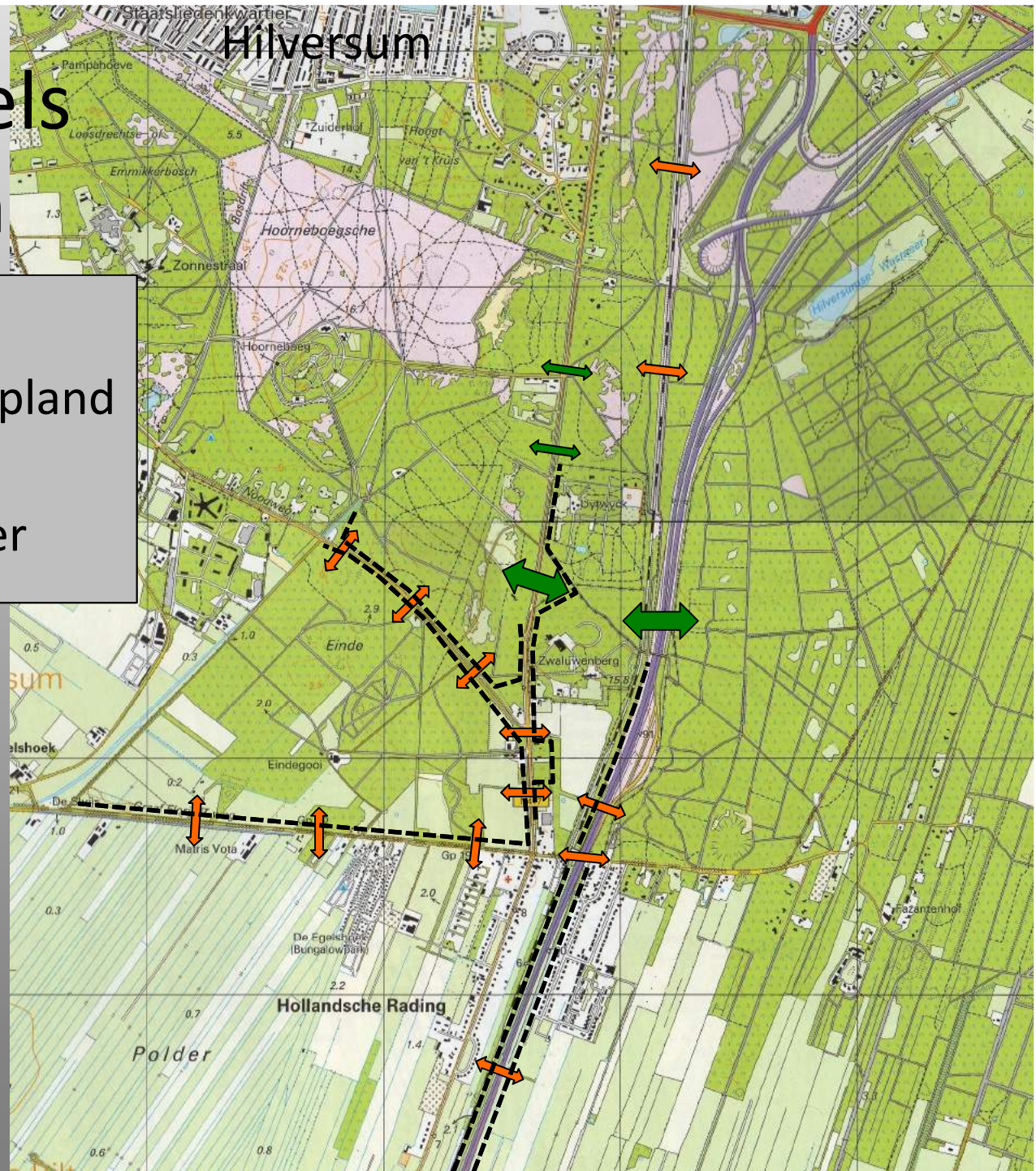
Uitstapjes

das
'Johanna',
voorjaar
2013

Dassentunnels & ecoducten

- ↔ dassentunnel
- ↔ dassentunnel gepland
- ↔ ecoduct
- - - gesloten raster

Monitoren dassentunnels: fotovallen

Zeer snel reageren vereist:

0.2 sec na eerste beweging

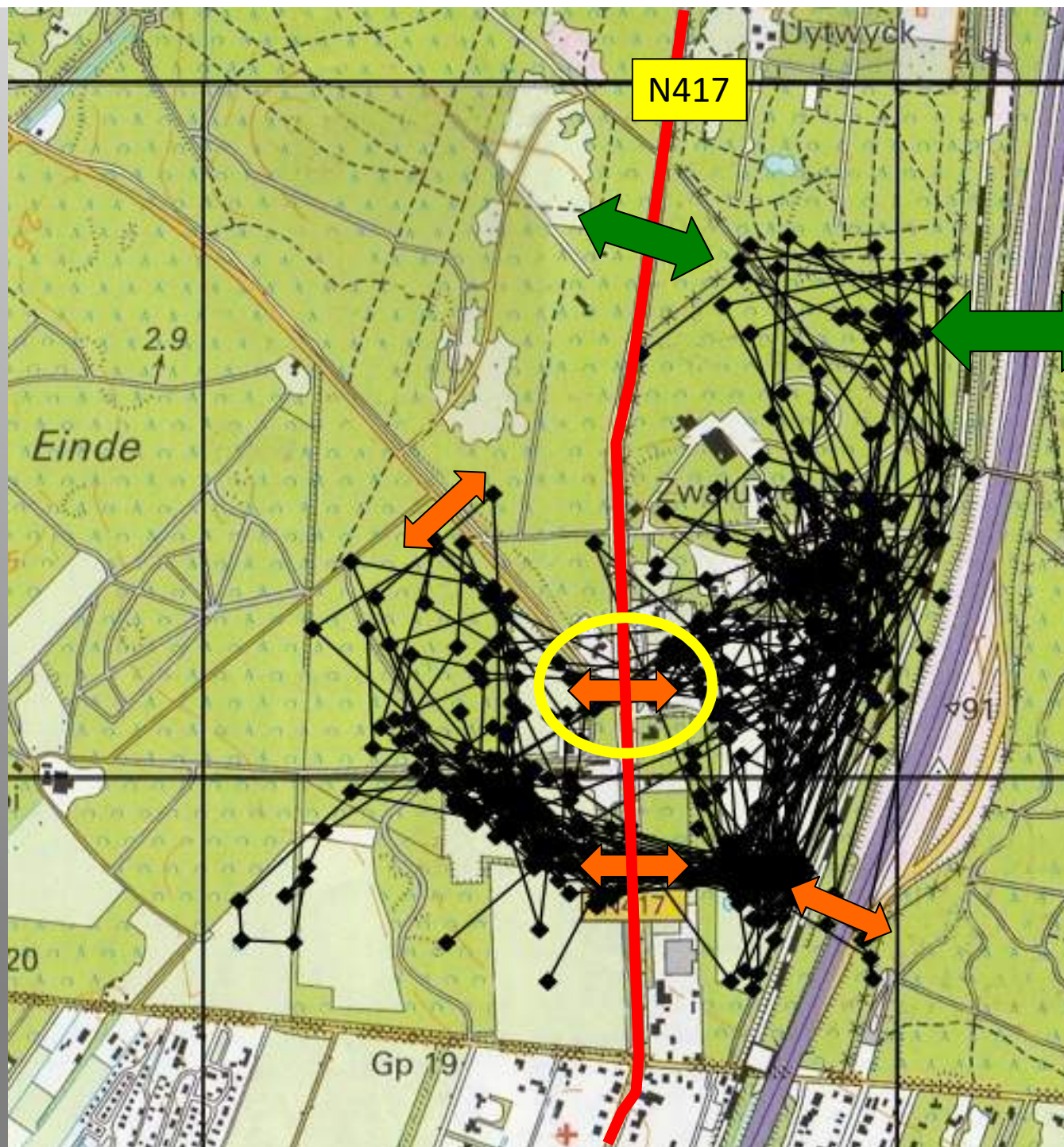
Camera's met video te langzaam > 1.0 sec

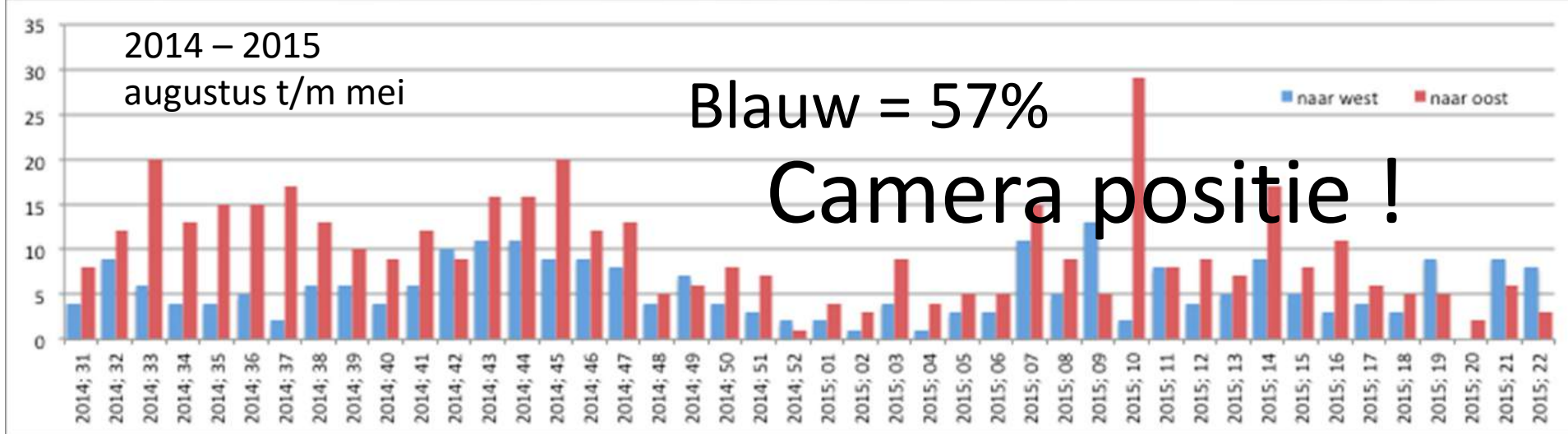
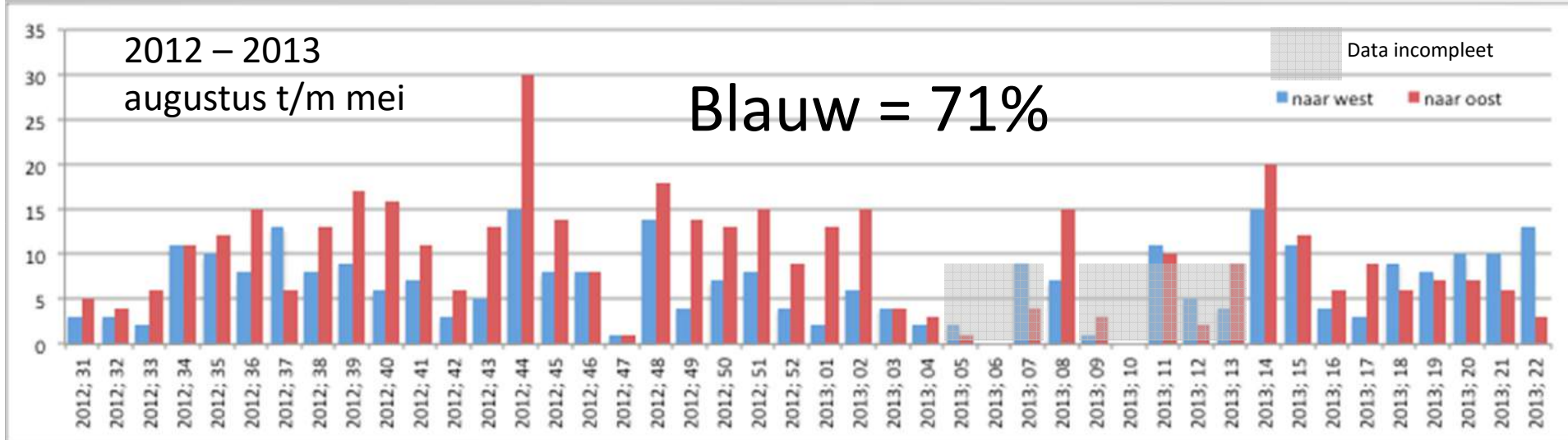
2012-10-23 7:16:27 PM M 10/10 14°C
2013-07-11 10:58:55 AM M 6/10 15°C
2012-08-07 5:42:27 PM M 3/10 16°C
2012-07-17 11:57:53 PM M 1/10 16°C
2012-08-29 1:23:51 PM M 1/10 2°C
2012-09-22 8:57:31 PM M 10/10 16°C
2014-05-26 9:26:15 PM M 2/10 16°C

Provin

Gebruik van een dassentunnel

Individuele herkenning

Naam	<u>Scheuroor</u>
Beschrijving	Rechtersoor is door een scheur in tweeën gedeeld, linkersoor ligt plat tegen de kop en heeft een soort zigzag-vorm
Waar gezien	Dassentunnel manege; burcht Eindegooi-Oost; Burcht Talud, mei 2013

Foto's:

“Scheuroor”

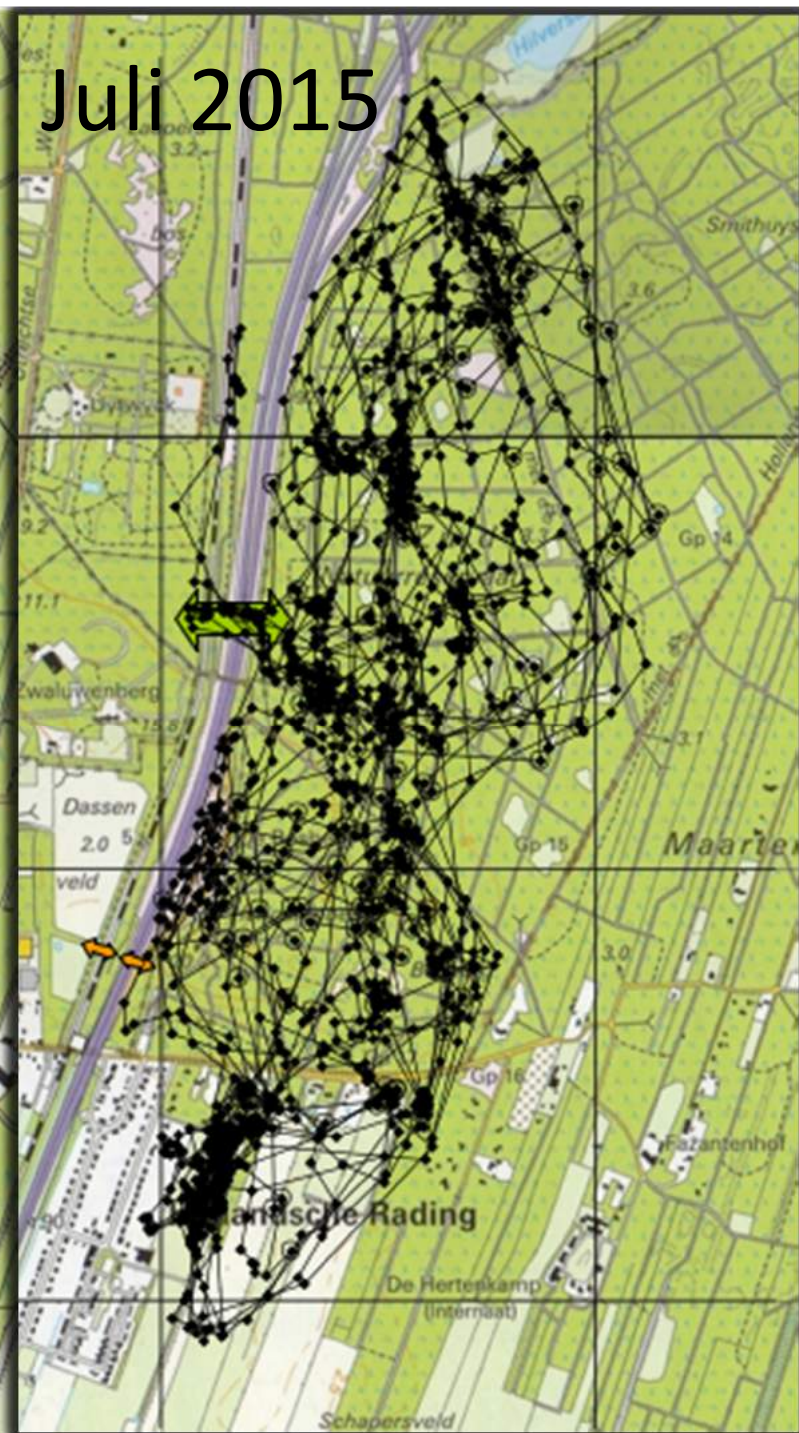

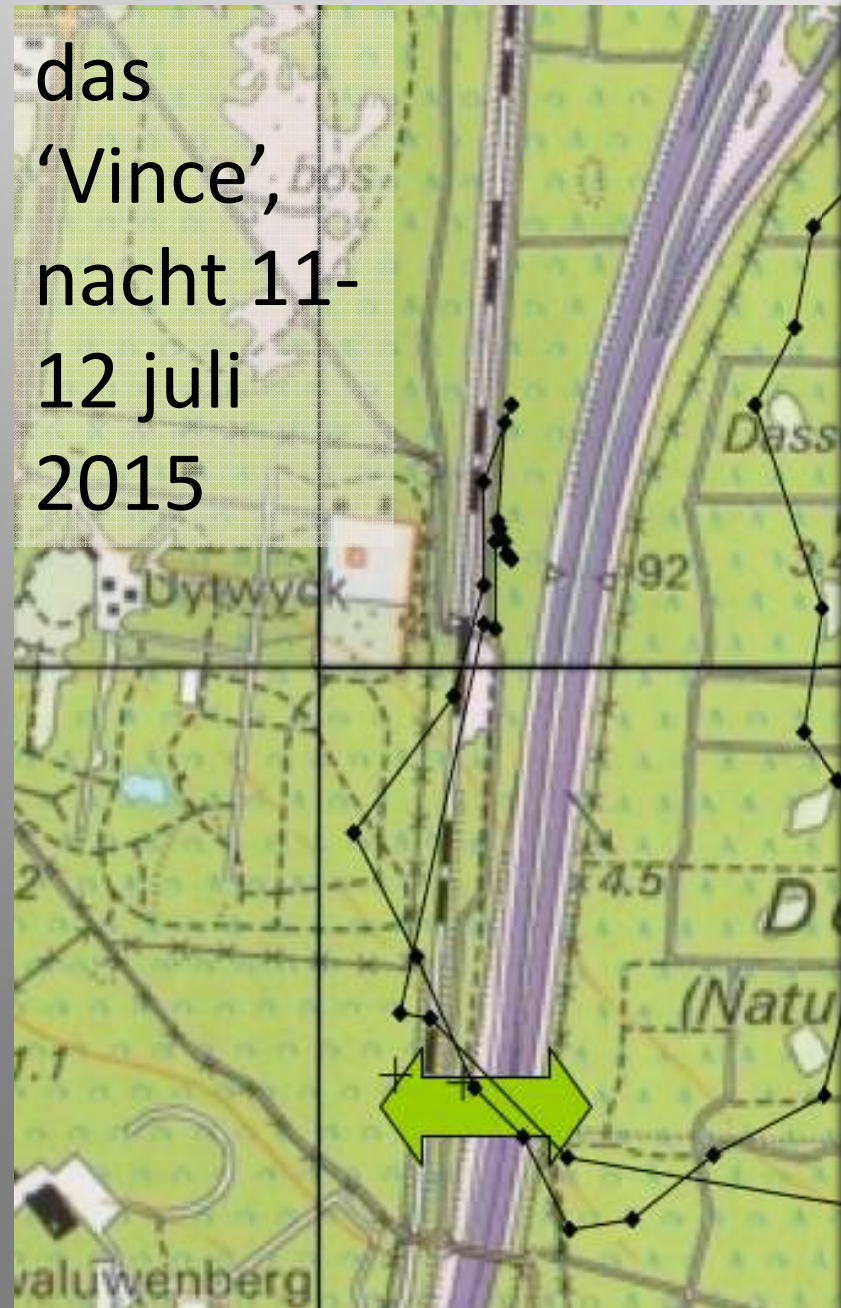
Ecoduct Zwaluwenberg (sinds 2013)

Gebruik Ecoduct (beide richtingen, per kwartaal)

Soort:	juli 2013 – febr 2014	juni – nov 2015
Ree	29	61

das
'Vince',
nacht 11-
12 juli
2015

augustus
2015

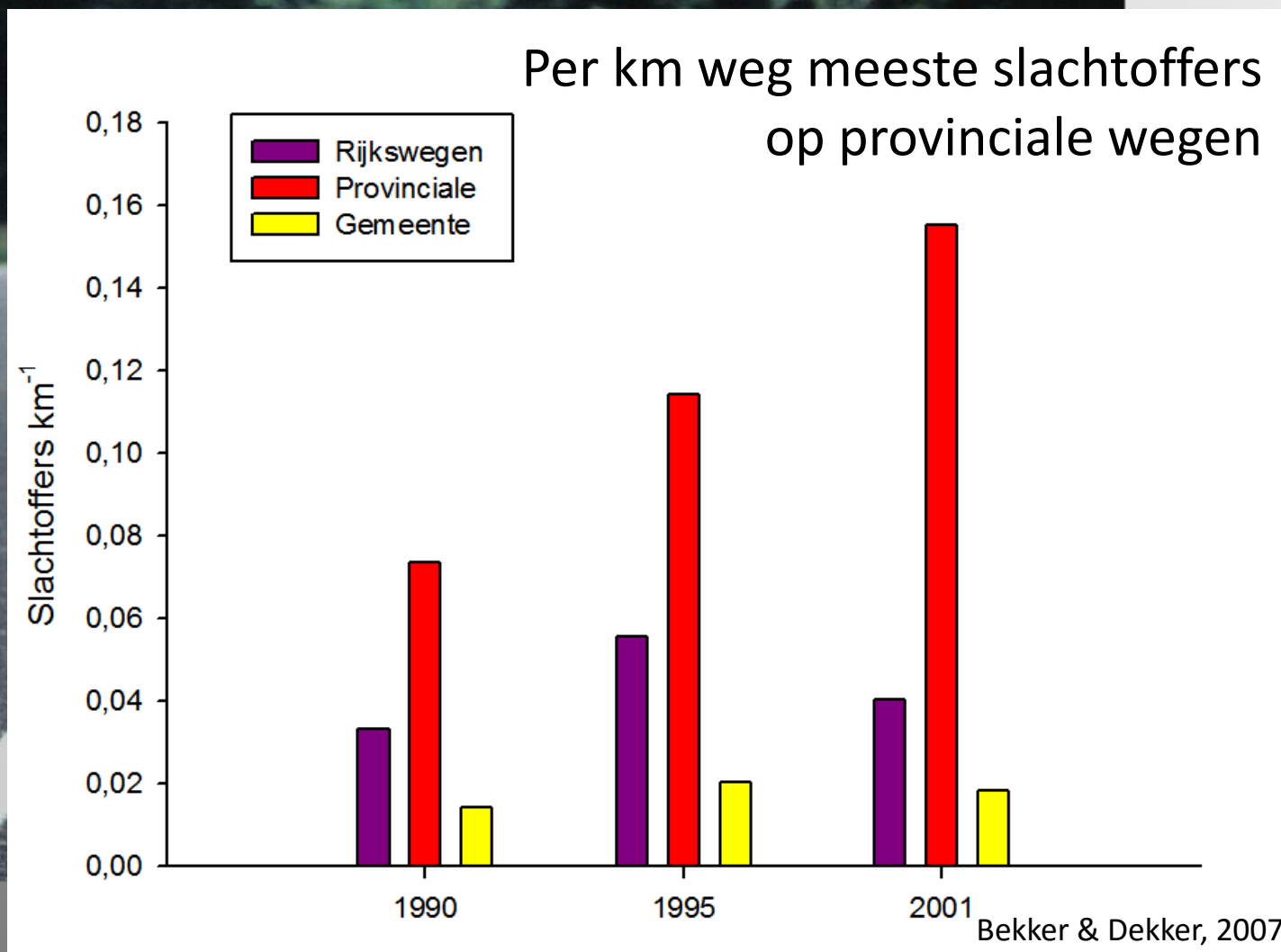
26 passages per week
w.o. 17 x das en 4 x ree

Onderhoud !

Nadelig voor
andere soorten

Verkeersslachtoffers

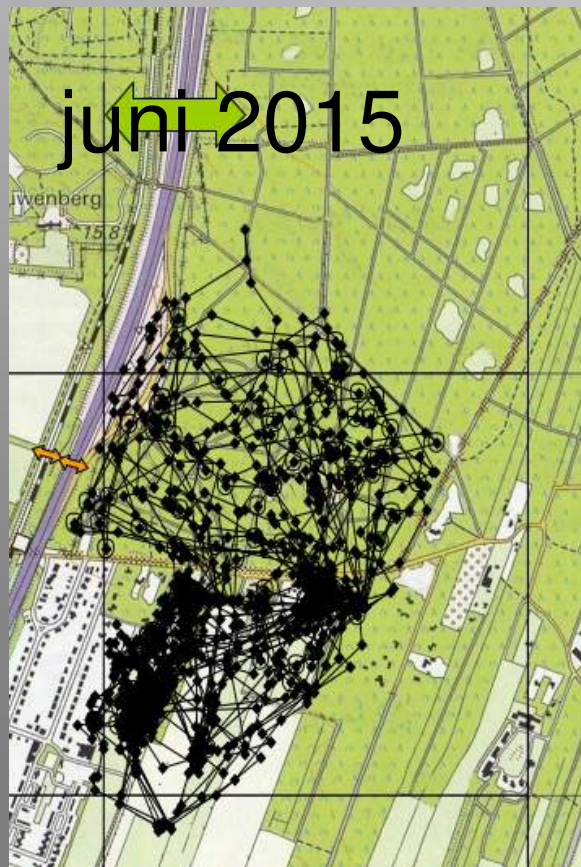
Verkeers- slachtoffers in 3,7 jaar

- ◆ A – wegen
- ◆ prov. wegen
- ◆ kleinere we

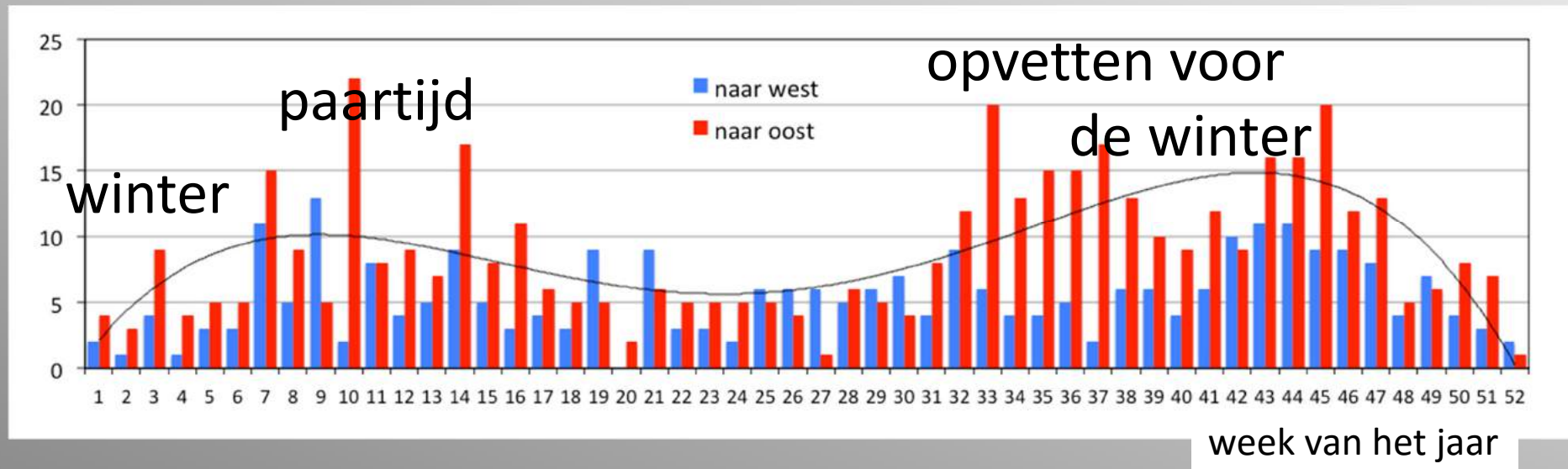
Bijna 30 per jaar

das 'Vince'

Gebruik dassentunnel in een jaar

Andere tunnel: gemiddeld 20 passages per nacht

Enkele conclusies :

Das kan overleven in dichtbevolkte omgeving dankzij rasters - tunnels - ecoducten

Bij uitbreiding das steeds meer maatregelen nodig, en moeten keuzes gemaakt; rasters hebben ook nadelen

Dassentunnels belangrijk voor:

A. Dagelijks gebruik territorium

B. Sociaal contact tussen territoria

Dank voor uw aandacht !

Dank aan:

Nico Jonker

Victor Loehr

Hans Vink

GNR, SBB

Utr Landschap

Niels de Nijs

Rik Hogeling

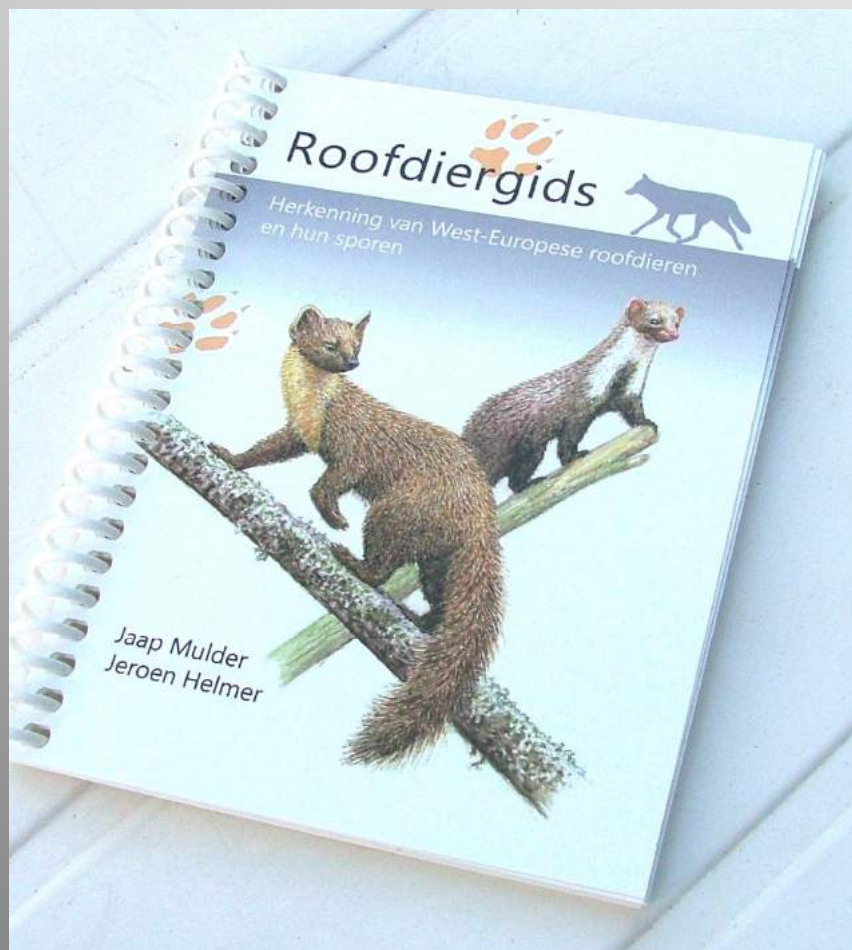
Taco Droogers

Floris Moolenbeek

Chris Pool

Nanneke v d Wal

en vele anderen !

Herkenning
van onze
roofdieren € 8,-

Student gezocht:
boommarters: per direct
dassen: 2017